СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 230. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 3 жовтня 1931. VOL. XXXIX. No. 230. Jersey City, N. J., Saturday, October 3, 1931. THREE CENTS.

ГУВЕР ЗАЯВЛЯЄТЬСЯ ЗА ШІСТЬГОДИННИЙ ДЕНЬ ПРАЦІ

ВАШИНГТОН. — Президент Гувер дав свою згоду на заведення шістьгодинного дня праці, який уведено в фабриках „Менюфектюрінґ Кемістс Асосієйшен". Таке заявив В. Д. Гонтінґтон, голова екзекутивного комітету цього підприємства, котрий відвідав Гувера і подав, що ця зміна побільшить число робітників на одну третину. Він сказав, що в одній фабриці підприємства, в якій працювало досі 600 людей, принято по заведенню шістьгодинного дня праці дальших 135 робітників.

Президент Гувер мав уже розмову з секретарем праці Доком в справі поширення шістьгодинного дня праці на інші галузи промислу.

МІЛІЯРДОВА ЗЛУКА БАНКІВ.

НЮ ЙОРК. — Щоби боротись успішно з депресією й зменшити кошти адмінністрації, злучилися дві найбільші американські банкові інституції а це Нешенел Сіти Бенк і Бенк оф Амеріка. Злучений банк матиме до розпорядимости маєток, який виносить $2,300,000,000. Депозитів матиме цей банк на суму $1,700,000,000.

Відомість про це злиття банків дійшла до відома нюйорської біржі вже при самім кінці торгу, тому не можна було пізнати значіння цеї події на біржі. Знавці кажуть, що це злиття відіб'ється дуже корисно на акції ліквідації депресії.

МІЖЮНІЙНА БОРОТЬБА.

ВЕНКУВЕР (Канада), — Заноситься на тяжку боротьбу між будівельно-промисловим департаментом Американської Федерації Праці і трома сильними будівельними юніями електричних робітників, теслярів і мулярів. Тим останнім закидують, що вони зорганізували міжнародню юнію з 543,000 членами і розбивають будівельний департамент Федерації, який обєднує 16 будівельних юній з 426,000 робітниками.

Властиво ходить о те, що юнія електричних робітників, теслярів і мулярів забирає роботу робітникам 16 інших будівельних юній, беручися виконувати ті роботи, які до них не належать.

Цей спір готов опинитися перед судом. Секретар Праці Док поїхав посередничити між спорючими.

„ЕТЛЕТИКС" ПОБІДИЛИ.

СЕЙНТ ЛУІС.—Старий бейзболовий менаджер Кони Мек затирає руки, бо його бейзболова дружина „Етлетикс" осягнула велику побіду над „Кардиналс". Грі приглядалося яких 40,000 людей.

ПОДАТКОВА ВАРТІСТЬ НЕДВИЖИМОСТЕЙ НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК. — Пробна податкова оцінка недвижимостей Ню Йорку подає вартість недвижимостей на $19,296,985,571. Податкова вартість зросла за рік на $1,117,166,654.

ЗМЕНШУЮТЬ ВИДАТКИ НА АРМІЮ І САМУ АРМІЮ.

ВАШИНГТОН. — Президент Гувер скликує на наради вищих офіцирів армії й фльоти, щоби з ними обговорити зменшення видатків на армію і фльоту. Мимо сильного натиску тих, котрі є за велику фльоту й армію та дальше зброєння, прийде таки до припинення розбудови маринарки, а навіть до зредуковання армії з 80,000 жовнірів на 60,000.

В той спосіб хочуть Злучені Держави дати примір дійсного роззброєння.

КАРДИНАЛ ГЕЙЗ ПРО ДІМ, БАТЬКІВ І ДІТЕЙ.

НЮ ЙОРК. — Кардинал Гейз підніс у своїй промові до католицьких адвокатів, що вони повинні стояти на сторожі права, себто правди і справедливости. Але, говорив кардинал, нема поваги для правди, коли нема поваги для авторитету. З того боку переживає Америка, на думку кардинала, дуже сумні часи, бо авторитет повинен виростати в родині, в пошанованню батьків дітьми, а того нема. Батьки слухають тепер дітей. Нема поваги супроти батьків, і нема правди, чистоти і того, що ми звикли уважати святістю. Люди кинулись у вир приємностей і не мають ніякої поваги для правди.

АМЕРИКАНСЬКА БІБЛІЯ.

ШИКАҐО. — „Юніверзіти Шикаґо Прес" видасть незабаром першу американську, змодернізовану біблію, яка буде написана такою мовою, що її розумітиме вже 8-літня дитина.

ЦІНА НА ФАРМЕРСЬКІ ПРОДУКТИ ДАЛІ ПАДАЄ.

ВАШИНГТОН. — Індекс цін на фармерські продукти виносив з днем 15 вересня 75. Як дуже спали ціни на ті продукти, пізнати найкраще по тім, що в тім самім часі минулого року показував тойсамий індекс 111.

ГРАБІЖІ РОСТУТЬ.

ВАШИНГТОН. — Департамент справедливости подає, що звіти з 1,141 міст вказують на те, що грабіжі з кождим місяцем збільшаються.

ВТІКАЧІ ДО ЧЕРВОНОГО РАЮ АРЕШТОВАНІ.

Большевицька влада арештувала 20 селян, які перейшли кордон, звербовані до праці большевицькими аґітаторами. На приказ мінського ДПУ арештували селян, що перейшли кордон біля Заслава й Вілейки.

ПОДАТКОВІ ЗЛОВЖИВАННЯ.

Поліційні власти викрили великі податкові зловживання в громаді Ольховиці, пов. холмський. Громадський секретар Валеріян Собещанський інкасував від людей ґрунтовий податок в той спосіб, що від кожного морґа брав кількадесять ґрошів більше. Ті гроші йшли до його кишені. З літами назбирав він собі поважну суму, бо аж 70 тисяч золотих. Собещанського арештували. Скарбові власти ведуть слідство в тій справі.

КАПРАЛЬ ПРОБИВ ЖОВНІРА.

В Ґрудзьондзу на вулиці капраль пробив багнетом стрільця за те, що цей не віддав йому військової почести. Потім капраль утік, а раненого жовніра перевезли до лічниці.

НАПАД НА ПОЇЗД.

Між залізничими стаціями Любань і Нешава ґрупа опришків напала на вантажний поїзд, стероризувала кондукторську дружину й зрабувала кілька тон вугля. Після грабіжа — бандити втекли.

ОЛІМПІЯДА ГЛУХОНІМИХ.

Олімпіяда глухонімих почалась у Норимберґу. Змаґунів як представників 14 держав є більш як 200.

ТРОШКИ СТАТИСТИКИ.

Людність держав у міліонах: Китай 457.8, СССР 147, Злучені Держави Америки 124.8, Німеччина 64.9, Японія 62.1, Анґлія (без доміній) 45.4, Італія 41.5, Франція 41.1, Бразилія 39.1, Польща 31.1, Еспанія 22.6, Румунія 17.7, Мексико 16.4, Чехословаччина 14.5, Єгипет 14.2, Туреччина 13.7, Югославія 13.3, Афґаністан 12, Сіям 11.5, Арґентина 10.9, Угорщина 8.7, Бельґія 7.9, Голяндія 7.7, Австрія 6.7, Швеція 6.1, Фінляндія 3.6, Норвеґія 2.8, Литва 2.3, Лотва 1.9 Естонія 1.1.

КОРОТКЕ ВОЛОССЯ Й ЗАРІСТ.

В „Мінхенському медичному тижневику" помістила д-р Ільза Мілер незвичайно цікаву статтю, в якій просуває погляд, що сучасна мода короткого волосся у жінок спричинює у них збільшений заріст на цілому тілі, а зокрема на бороді. В тій цілі оглянула вона 46 жінок, що мали коротку зачіску, і ствердила у 7 з них нуже виразно збільшений заріст на бороді від цього. Ці жінки заявили зрештою самі, що волосся почало у них на бороді рости з хвилиною, коли вони обтяли коси. Якщо зважити, що на 35 жінок припадає 7, які з цього приводу мають хоробливий заріст, то це дає 20 відсотків, і Ільза Мілер здогадується, що жінки повинні назад повернути до довгого волосся, бо є всі вигляди на те, що де-далі цей процент більшатиме.

КРАДІЖ ВАЖНИХ ДОКУМЕНТІВ ІЗ ШВЕДСЬКОГО ПАНЦИРНИКА.

Невідомі осібняки викрали з шведського панцирника дуже важні документи. Документи ці дають можність чужим державам запізнатися з пляном ділання шведської фльоти на випадок війни або воєнного стану. Слідство досі не дало ніяких вислідів. Крадіж документів викликала велику сензацію в Швеції.

КОЛИ СЛІД ПРАЦЮВАТИ: РАНКОМ ЧИ ВЕЧЕРОМ?

Славний німецький фільософ Шопенгавер дуже уважно зупинився над цим питанням і дійшов до висновку, що працювати треба ранком. І саме тому, що день є прообразом нашого життя. Рано пробуджуємося до нового життя, ранок є наша молодість, якої ми не повинні марнувати пізнім вставанням, ані лінивством чи непродуктивною працею. Вечір же є старість наша, ми тоді змучені й думаємо про ніч — щоденну смерть. Продуктивна є, на думку Шопенгавера, лише праця ранішня, коли мозок відпочине; малокорисна, натомісць, вечірня або нічна праця, коли мозок змучений.

ГОЛОД І НЕДОЇДАННЯ.

Медерне лічництво уживає часто голоду й недоїдання, щоби вплинути на переміну матерії. І так, коротке голодування може мати дуже корисний вплив на нервову систему й діяльність мязів. Ще при 36-годиннім голодуванню задержують мязи здібність виконувати працю дальше без ослаблення. Ба навіть деколи під впливом кількадневної голодівки може збільшитися сила мязів. Другим, дуже виразним явищем на початку голодівки є спадок тиснення крови. Особливо при нахилі до товстіння, гістці, цукровій хворобі, при забуреннях нормальної бактерійної фльори наших кишок і т. д. мають курації голодом і недоїданням дуже добрі наслідки, розуміється, як їх уживати поміркованo. Вони подекуди побуджують утаєні сили, якими орґанізм не розпоряджує при нормальнім відживлюванню або принаймні не в такім обємі.

ДОЩЕВА КАТАСТРОФА.

Дощі, які падуть з малими перервами від довшого часу майже в цілій Европі, стягнули на хліборобство справжню катастрофу. Скрізь на полях гниє незібране збіже, загниває бараболя, псуються інші землеплоди, а також роботи під засіви. Сильно потерпіла садовина, якої знищення доходить декуди до 90 проц. У Франції потерпіли виноградники, наслідком чого зменшиться продукція вина. В додатку зачинають виливати ріки. Таких дощів з кінцем серпня не було вже 30 літ. Як погода не поправиться, Европу жде давно небувала катастрофа.

НАСЛІДКИ КРІЗИ.

Жахлива родинна траґедія трапилася в одній місцевости біля Берліна, де бувший власник фабрики, Лебер, застрілив вдох своїх синів, а опісля сам хотів відібрати собі життя. Вбийника арештували. Причина вбивства — матеріяльна скрута.

НАВІТЬ КАРАВАНЯРІ СТРАЙКУЮТЬ.

Перед кількома днями у Відні вибух ориґінальний страйк. На знак протесту проти звільнення трох товаришів і обниження платень віденські караваняри оголосили страйк. Маґістрат приняв це зовсім спокійно і до праці приняв безробітних з Фльорідсдорфу, які помимо „нефаховости" дуже добре виконують працю.

„ЛІХТАРНЯ ТРОХ КІСТЯКІВ".

„Ліхтарнею трох кістяків" називають морську ліхтарню на острівці, віддаленому 40 км. від берегів Ґваяни в Південній Америці. Коли одного вечора розбився на скелях корабель, вислали моряків, щоби перевірити, чому ліхтарня не світиться. При берегах острівця побачили вони рештки двох розбитих кораблів, а цілий острівчик був покритий корабельними щурами. Моряки привезли з пристані пожежні сикавки і при помочі трійливих плинів порозганяли щурів, які поховалися до вежі ліхтарні. Під ліхтарнею знайшли моряки 13 кістяків; ця рештка залоги одного з розбитих кораблів попалася міліонам щурів. На вежі ліхтарні побачили моряки кістяки трох сторожів ліхтарні. Їх страшна смерть від зубів пажерливих щурів привела до розбиття трох кораблів, бо не було кому засвітити морську ліхтарню.

ЯК ВИКОРИСТОВУЮТЬ СНІГ КРАТЕРУ ЕТНА.

Сніг, що нападає в зимі до вигаслого кратеру Етни, присипують люди зверху попелом. Під цим покровом, що зле проводить тепло, додержується сніг до самого літа. Тоді він набирає значної вартости. Люди відкопують його, наповняють ним мішки й возять мулами до міста Катанії, до його вживають до виробу мороженого.

ПАЦИФІКАЦІЯ В РУМУНІЇ.

Селянський бунт у селі Перієцанах, де селяни набили заступників влади, здавлено. До села вислано дві сотні війська та 150 жандармів, які перевели пацифікацію. Арештовано 50 селян, між ними одну жінку.

БОЖЕВІЛЬНИЙ СТРІЛЯЄ.

На залізничому двірці Комін у Північній Франції висів з поїзду 35-літній Евген Ванґове, що в приступі божевілля почав стріляти до юрби подорожніх, наперед з мисливської рушниці, опісля з револьвера. Стріли божевільного вбили одного з подорожніх і поранили 7. Щойно поліція зупинила кріваву забаву.

УПРАВА РОСТИН ПРИ ПОМОЧІ ЕЛЕКТРИКИ.

Вже 1928 р. було в Норвеґії 200 городничих заведень, в яких земля була оґріта при помочі електрики. До оґрівання вживано дешевої нічної течії. Воно показалося дуже корисне. Ростини розвивалися багато краще, родили обильніше й доспівали швидше.

ВИШНІ ЗНОВУ ЗАЦВИЛИ.

В Барановичах (Виленщина) в одному саді зацвили вдруге всі вишні. Старі люди ворожать з того дуже гостру зиму.

ТУРЕЦЬКИЙ УРЯД АРЕШТУВАВ ТРОЦЬКОГО

ЛОНДОН (Анґлія). — Турецьке правительство арештувало Троцького й кажуть, замкнуло його до фортеці. Арешт стався на домагання Анґлії, бо останніми часами Троцький мав наради з бувшим еміром Афґаністану, Аманулою. Аманула відвідав Троцького в його вілі.

Кажуть, що ці бувші високі достойники радилися над орґанізацією повстання на користь Аманули в Афґаністані, а потім над революційним походом на визволення Індії зпід анґлійського панування. Аманула лищається на волі, але під доглядом турецької влади. Перське правительство заявило, що як тільки Аманула появиться на території Персії, він негайно буде арештований.

ПЕРЕДЧАСНЕ СКЛИКАННЯ СОЙМУ.

ВАРШАВА (Польща). — Сойм розпочав свої засідання. Скликано його дочасно зприводу тяжкого економічного стану Польщі. Премієр-міністер Пристор на відкриттю засідань сойму заявив, що Польща терпить тяжку економічну крізу, хоч останні критичні події на міжнародньому грошевому ринку не відбилися так тяжко на польських фінансах, як того можна було сподіватися.

Уряд звертає свою увагу на те, щоб підтримати польську валюту на тій висоті, як вона стоїть тепер. Міністер сподівається, що охоронне мито на вироби хліборобства збереже польське хліборобство від дальшого занепаду. Перед Польщею стоїть також тяжкою проблемою справа безробіття. Для фінансування допомоги безробітним уряд думає встановити нові податки.

Отсе надзвичайно грізне економічно-фінансове становище Польщі змусило уряд приспішити скликання сойму, щоб разом з ним шукати виходу з тяжкого стану.

ДЕНЬ УРОДИН ҐІНДЕНБУРҐА.

БЕРЛІН (Німеччина). — Вчора президентови Ґінденбурґови скінчилося 84 роки життя. Президент ще чується на силах добре. День свого народження від провів у тісному колі своєї родини на селі. Як звичайно, старий президент ходив на полювання.

Зі всіх сторін Німеччини й навіть зпоза Німеччини наспіли тисячі телеґрам і більше сотки листів з поздоровленням і побажаннями старому президентови. Це свідчить про його популярність.

КРІВАВІ ДЕМОНСТРАЦІЇ.

ЛОНДОН (Анґлія).—В Ґлесґові відбулися кріваві демонстрації безробітних. Яких 50,000 безробітних демонстрували по вулицях міста на знак протесту проти зменшення їм допомоги. Поліція старалася втримати лад, але там, де вона не мала спроможности доглядіти, натовп розбив дванацять крамниць і пограбував їх.

Коли демонстрація готова була перейти в загальне заворушення, поліція розігнала демонстрантів. Девять демонстрантів і один полісмен попали до шпиталю зприводу тяжких ран. Поліція арештувала члена парляменту, соціяліста Мек Ґоверна. Його обвинувачують в орґанізації заворушення й нападів демонстрантів на поліцію й крамниці.

В Селфорд, в ланкаширському районі, поліція розігнала демонстрацію безробітних, що в скількости 1,000 осіб демонстрували перед ратушем. В інших місцях Анґлії день пройшов спокійно.

ОХОРОНЯЮТЬ СВОЄ ХЛІБОРОБСТВО.

ПАРИЖ (Франція). — Уряд значно підвищив мито на довіз хліборобських виробів до Франції з тих країн, що знесли в себе золоту валюту. Цим уряд сподівається забезпечити своє хліборобство від конкуренційного довозу з інших країн з дешевою валютою.

Частина французької преси протестує проти такої митної політики уряду й старається доказати, що це штучно підносить дорожнечу на життя в державі.

КАРДИНАЛ СЕҐУРА УСТУПИВ.

ВАТИКАН СИТІ. — Еспанський примас кардинал Сеґура уступив зі свого становища. На його місце еспанські єпископи виберуть нового кандидата.

Як відомо, еспанський републиканський уряд видалив Сеґуру з Еспанії й заборонив йому повертатися назад, обвинуваючи його в політичних виступах проти еспанської републики.

ЯПОНЦІ ВІДПЕКУЮТЬСЯ.

ТОКІО (Японія). — Китайський уряд через свого посла в Токіо заявив протест проти того, що в Манджурії провадиться орґанізація незалежного уряду. На це Японія відповіла, що сепаратистичний рух у Манджурії це внутрішня китайська справа, до якої Японія, чи її громадяни в Манджурії, ніякого відношення не мають. Більше того, Японці кажуть, що майже вся Манджурія вільна тепер від японського війська, бо воно знаходиться лише в смузі південно-китайської залізниці, що стоїть давно під зарядом Японії.

„SVOBODA" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ГОСТИНА, ЯКА ЗАВАЖИТЬ

Вороги української державної незалежности звикли ідентифікувати самостійницький український рух з німецькою видумкою і „пруськими марками". Найбільше славилася такою пропаґандою Польща. Вона тепер ще розголошує по світі, що ввесь революційний рух на західньо-українських землях є інспірований і фінансований Німцями. Польща побоюється найбільше Німців і тому так дуже бажала би бачити їх мілітарно ослабленими, здискредитованими дипльоматично, а економічно знищеними. І от тому розголошує вона видумки про фінансування революційного руху в Галичині. І тому теж вона так денервується кождим французько-німецьким зближенням, боячися, що таке зближення може згодом скінчитися коштом Польщі, себто втратою Шлеська, Данціґа й коридора.

Тому саме Гнає, Українців, особливо може цікавити візита французького премієра Ляваля й французького міністра заграничних справ Бріяна, яку вони зложили німецькому президентови Гінденбурґови й німецькому урядови. Отся небувала досі в французько-німецькій історії подія може бути початком нових, далекосяглих подій. Та як би ті події не розвивалися, вони зачіплять безпосередньо й українські землі.

Годі вже тепер сказати щонебудь путнього в справі французько-німецького зближення. Одно тільки ясне, що воно назріває, і то доволі швидким темпом. І те певне, що з кождим роком як у Німеччині так і в Франції переважає думка, що треба обидвом народам зліквідувати конфлікт.

Франція боїться Німеччини. А разом з тим не хоче допустити до того, щоби Німеччина ввійшла в якийсь тісніший контакт з іншими державами. Вона то разом зі своїми поплечниками не допустила до цлового обєднання Австрії з Німеччиною. Тим своїм опором вона виставила Міжнародній Суд у Газі прямо на сміх, коли він більшістю одного голосу заявився проти економічного обєднання одного й того самого німецького народу.

Франція малощо не довела недавно німецькі банки і саму німецьку державу до катастрофи, з якої виратувала Німеччину тимчасово мораторія Гувера й заграничні позички. Та позатим вона вела й веде свою політику так, що узалежнює ратунок Німеччини цілковито від зближення Німеччини до Франції. Польща на тім зближенню втратить, бо ослабне її вплив на міжнародній арені, який опирався на французько-німецькім ворогуванню.

ЦІННА КНИЖКА

Рухливе видавництво в Празі, „Чесько-українська книга", видало чергову свою книжку: **„Т. Ґ. Масарик"** авторки Марії Омельченкової. Пані Омельченкова є вже знаною авторкою багатьох творів, серед яких безперечно книжка, що ми її тут реферуємо, займає перше місце. Авторка старанно використала багато джерел про життя й діяльність президента чехословацької републики, щоб на підставі їх скласти життепис 80-літнього організатора чеської держави. В своїй книжці вона менше кладе ваги на особисте життя Т. Ґ. Масарика, але переносить усю вагу на його наукову, політичну, національну та громадську діяльність.

Через усю книжку проходить глибокий Масариковий реалізм, що опирався завжди на засадах права, справедливости й моралі. Виходячи з цих засад, Масарик говорить, що **„національність мусить виявлятись у високих змаганнях до створення своєї культури; що ідеї й почуття є дійсними, конечними чинниками суспільного життя, але мова, фізіольоґічні, племінні властивости і т. д. ще не творять національности"**. Все своє життя Масарик змагався й боровся за поширення науки й правди серед своїх земляків. Він будив Чехів зі сну й самозалюблення. Кликав дивитися на всі річі ясно й не переоцінювати своїх якостей. Коли що є зле, то треба його виполювати й викидати геть. Він вимагав ясного розуміння свого минулого й точного знання сучасного, щоб боротися за права чеського народу лише правдою.

Навіть, **коли в чому був сумнів**, то його науково треба було розвіяти й так довго, як певний факт ще не ясний, **годі його брати за зброю для свого визволення**, хоч він може й дуже корисний і приемний для Чехів. З того стремління до правди й наукового висвітлення її повстав перший тяжкий „рукописний бій" між Масариком та чеськими патріотами й ученими. 1817 року знайдено старий рукопис з IX—X віку, писаний старочеською мовою. Це був уривок з поеми, що свідчила про Чехів як про старий культурний нарід, котрий мав високу культуру тоді, як Німці ще були півдикунами. Чеські патріоти й учені без застереження вхопилися цього рукопису й почали ним воювати проти своїх ворогів і гнобителів. Та ось професор Гебавер, Чех, написав критику на цей рукопис і підніс думку, що він фальшивий. Проти нього тоді гостро виступили інші чеські професори, які говорили, що навіть піднощення найменших сумнівів щодо оригінальности цього рукопису є зрадою чеського народу.

На допомогу Гебаверови прийшов Масарик, що тоді редаґував журнал „Атенеум". Він запропонував професорови містити свої критичні розвідки про цей рукопис на сторінках журналу. Тоді Масарик писав: **„Не треба боятися, що з нас сміятиметься чужина. Нехай сміється! Але сподіваємося, що сміятимуться тільки нерозумні, бо, таксамо як і в** нас, тільки нерозумні захищають рукописи без належної критики... **Не розумію, щоб народня честь, як це дехто твердить, вимагала захищати правдивість рукописів. Народня честь вимагає захищати правду, принаймні на те, щоби дізнатись правди, більш нічого. Більше морально та відважно визнати свою помилку, ніж захищати її, дарма, що цілий нарід уважає її за правду".**

З приводу такого виступу Масарика вивязалася гостра полєміка. Масарика названо було зрадником свого народу; навіть свої товариші професори робили на нього доноси австрійському урядови. Та Масарик не зломився й не боявся цього, бо він себе вважав вояком за правду й справедливість. Фердинанд Шульц писав тоді у „Народніх Лістах", звертаючись до Масарика: „Йди від нас до бісового батька, поганий зраднику, та прилучися зі своїм оціпком сумнівної душі та зі своєю моральною мізеротою, до кого хочеш, тільки не відважуйся більше вживати нашої святої мови та каляти її своїм підлим духом та отруйним подихом"... **Та Масарик твердо стояв на свому** й узброївшись наукою й науковими методами, **далі шукав правди, бо вважав, що шукання правди й виявлення її принесе користь чеському народови.** І він переміг.

Масарик був тим першим Чехом свого покоління, що дивився на Росію реальними очима, старавючись пізнати її нутро. Він зумів побороти в собі почуття, властиве кождому Чехови, беззастережного захоплення нею, як матірю всього славянства. Для ліпшого пізнання Росії він відвідав її, а потім написав про неї наукову працю, яка йшла в розріз з тодішніми чеськими сентиментами та переконаннями. За цю працю йому було заборонено приїздити до Росії. У великому російському письменникови Толстому він побачив духовий образ Росії: **„Вразило Масарика й те, що Толстой у брудному одязі бачив якесь спрощення, якусь окрему перевагу та доказував Масарикови, що справжні християни е й мають бути вошивими... Масарик, навпаки, навodив англійську приповідку: „Чистота е божеська"**.

Виступивши на політичне поле діяльности, Масарик писав: **„Добрий Чех — це той, хто морально та розумно працює... Всіж ми становимо народ. Старе просте правило — не бреши! — навчає тисячу разів більше, ніж усі бомбастичні промови про батьківщину та народ... Хто не бреше, хто не відмовляється задля користи від свого переконання, хто не підхліблюється ні особам, ні масам, хто не лицемірить — це золоті мужі; вони принесуть користь народови"**. Ось такі засади він ставив у своїй політичній діяльности й міцно тримався їх, не зважаючи на те, що часами здавалося, що всі Чехи були проти нього. Для Масарика **„народ — це не абстракція, що її кождий з природнього еґоїзму творить для себе, згідно зі своїм поглядом, але: ти, він, я, ми, всі — народ і любити цей народ означає любити саме тебе, котрого я знаю, про котрого я знаю, що його гнітить"...**

Він пропаґував ідеї гуманізму серед свого народу. Про значіння гуманізму Масарик говорив: **„Основною ідеєю програми каменярів був гуманізм, а потім уже реформація. Ідея гуманізму визначала й нашу освітню програму. В ідеї гуманности сполучили ми наше минуле й наше майбутнє, минуле й поступ. У релігійному, моральному і розумовому змісті ідеї гуманізму знайшли ми підвалину для нашого відродження, для наших національних чеських і славянських змагань"**. У звязку з цим він говорив про значіння релігії, культури й освіти для народу таке: **„Хоч політична адміністрація держави, що централізує й контролює, має велику вагу й силу, але не сильніша вона від релігійних, освітних, моральних і взагалі культурних змагань і бажань. Для суспільства, для народа ці ділянки культурного життя, ці основи його життя важніші від одної його частини — від політичної діяльности"**. Масарик далі говорив: **Тільки нарід чесний, освічений може мати волю й звязану з нею добру владу. Народ неосвічений, хочби був цілий закрівавлений революціями, не досягне волі й права"**.

В цих словах криється велика правда й начерк того шляху, котрим мусить іти й український нарід до свого національного визволення та боротьби за власну державу. Спираючись на свої внутрішні переконання й глибоку віру, що правда переможе, Масарик іде ввесь свій довгий вік життя власним шляхом, не зважаючи на те, що часто здавалося, що ввесь чеський нарід був проти нього. Нарешті цей великий син свого народу став батьком і головою у самостійній державі чеського народу.

Книжка Марії Омельченко **„Т. Ґ. Масарик"** заслугує на те, щоб вона як найбільше була поширена серед Українців. Життя Масарика це велика програма діяльности для українських патріотів, які борються за волю свого народу й для самого народу при будуванню його підвалин для майбутнього державного життя.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписаний член бр. св. Анни, відділ 365 У. Н. Союза, складаю щиру подяку головному урядови за уділення мені $50 з фонду запомогового. Тяжка праця в майнах підірвала моє здоровля так, що майже рік хорую й нема виглядів на поворот до здоровля й праці.

Взиваю всіх чесних та здорових громадян ставати в ряди нашої рідної орґанізації Батька Союза.

Михайло Валас,
Маганой Плейн, Па.

Антін Чехов.

СПАТИ... СПАТИ...

—o—

Темна ніч... Варка, тринацятьлітня дівчинка колише дитину й підспівує півголосом:

Ой ходить сон
Коло вікон,
А дрімота
Коло плота...

Під образом горить зелена лямпочка. На шнурі, перетягненім через усю хату, висять пеленки й чорні штани. Полумя лямпочки відбивається зеленою плямою на стелі. Пеленки кидають великі поздовжні тіни. Тіни дріжать і ворушаться, наче галуззя від вітру.

В хаті душно. Заносить капустою та шкірою.

Дитина аж заходиться від плачу. Варка даремно старається втишити дитину.

Очі примикаються їй, спина болить, змучена голова опадає на груди. Їй здається, що ціле лице висохло й задеревіло, а голова зменшилася наче головка від шпильки.

Ой ходить сон...: — співає Варка ледви чутним голосом. За запічком цвірінькає цвіркун. Із сусідньої хати доходить тяжке хропіння господаря й челядника Атанаса. Колиска скрипить. І всі ті звуки спливаються в одну одноманітну мельодію ночі, мельодію, яка є солодка для тих, що можуть спати... Та Варці спати не вільно... мусить пильнувати дитину. Колиб, сохрань Боже, здрімалася, господарі вбили би її.

Зелена лямпочка палахкотить. Велика пляма на стелі та поздовжні тіни ворушаться та заглядають у на-пів примкнені очі маленької пістунки. В її виснаженім, на-пів зомлілім мізку починає щось діятися... пересуваються якісь дивні, мрячні образи: бачить великі темні хмари, що грізно нависли на небі, одна одну здоганяє — нараз дунув вітер і розвіяв хмари... широкий гостинець... болото... мокро, дорогою йдуть люди з клунками... над ними пливуть якісь фантастичні тіни... Нараз... усе зникає... люди прилягли до землі ниць... Що це? — питається стривожена Варка. — Це сон — відповідає якийсь голос. А над дорогою на високих телеграфічних стовпах сидять ворони та голосним кряканням хочуть збудити сплячих людей...

— Ой ходить сон коло вікон... — мимрить без упину Варка. І вона знову в тісній душній хаті. Глядить на долівку. Там лежить її батько. Не бачить його... одначе чує, що є; чує, як стогне з болю, скреготоче зубами та постогнує: „У-у-уу!"

Мати Палагна побігла до панів до двора — Єфим умирає! — кричить.

Варка лежить на печі, не може вснути. За хвилину відчиняються двері... входить молодий лікар... приїхав із двора ратувати вмираючого.

— Засвітіть світло! — каже Палагні.

— У-у-уу! — стогне Єфим.

Палагна не може знайти сірників. Вибігає з хати та вертається з недогарком свічки. Малесеньке світло розяснює хатину. Єфим лежить задиханий, червоний... Блудними очима водить по стелі.

— Що вам? — питається лікар.

— Нічого вже, пане доктор, прийшов кінець мені; мені вже не місце тут між людьми.

— Небелиці балакаєте, вилічитеся, житимете!

— Спасибі, пане доктор. Кого смерть кличе, тому ніякі ліки не поможуть.

Лікар оглянув хорого. Говорить поважно:

— Нема ради — мусить іти до шпиталю і то зараз!

— Якжеж я його завезу, нещасного, таж ми не маємо коней! — бідькає Палагна.

— Я позичу вам воза зі двора — каже лікар і відходить.

Свічка гасне. На дворі вже сіріє. Скоро свитатиме. Палагна вийшла. Дитина плаче, а Варка чує, як хтось співає її власним голосом:

— Ой ходить сон
Коло вікон...

Над раном Палагна вертається. Очі її мокрі від сліз.

— Вже було запізно. Вночі зробили операцію, а вранці вмер... Боже, прийми його душу.

Варка в розпуці вибігає з хати. Біжить у ліс. Плаче. Нараз чує, що хтось бе її по карку, піднімає голову. Господаршевець стоїть над нею і кричить:

— Я тобі покажу, ти огидлива дівко! Дитина аж заходиться від плачу, а ти, замісць пильнувати — спиш?

Шарпає її за вуха. Варка хитає головою та не перестає співати. Зелені тіни миготять на стіні... і знову бачить широкий гостинець... болото, калюжі. Юрка людей з клунками. Всі сплять твердо.

Боже, Боже, що вона дала би, щоби бодай хвилиночку могла передрімatися.

Та де там, треба йти. Мати Палагна йде до міста. Треба йти...

— Людоньки добрі, змилосердіться, дайте на шматочок хліба! — жалісно стогне Палагна.

— Віддай дитину — озивається якийсь знакомий голос.

— Віддай дитину — повторяє голос.

— Спиш? падлюко!

Варка зривається наче попарена. Протирає очі. Не бачить ані прохожих, ані Палагни, нічого — посеред хати стоїть господиня та кормить дитину. За вікном сіріє... Зелена тінь на стелі блідне.

— Візьми дитину — каже господиня й защіпає на грудях сорочку. — Бідненьке плаче, певно врік хтось!

Варка бере дитину. Поклала у колиску й колише. Тіні розійшлися. Перестали їй заглядати в вічі. А очі примикаються, голова похиляється, хоче спати.

— Вже час розпалювати в печі — чути за дверима господарів голос.

Вже пора до роботи.

Варка пускає колиску та біжить на двір за дровами. Вона щаслива. Свіжий ранок відсвіжив її. Вже не хоче спати. Приносить дрова, запалює в печі та чує, як її думки здоганяють одна одну, а лице задубіле й змерзле, зачервонілося.

— Варко, настав самовар! — каже господиня.

Варка розколює тріску. Ледви впоралася з самоваром, знову хтось кличе:

— Варко, вичисти панові чоботи!

Варка сідає на долівці, чистить чоботи й думає, як це булоб добре всунути в них голову та передріматися бодай хвилиночку.

І нараз... чобіт росте, пучнявіє, виповнює всю хату... Варка випустила щітку. Пробудилася. Витріщує очи та старається глядіти просто перед себе.

— Варко, треба сходи вимити!

Варка береться мити сходи. Спрятує кімнату, підпалює в печах і йде на купно.

Нема нічого гіршого, як стояти біля стола й оббирати бараболі — думає Варка. Голова похиляється, бараболя двоїться в очах, ніж випадає з руки... а побіч стоїть велика строга господиня й говорить так голосно, що аж в ухах дзвонить.

Як то страшно подавати обід до стола, прати й шити. А Варка все лише думає, як би то було добре кинути все те здріматися бодай на хвилиночку.

Минає день. І знову темно на дворі. Вечірня мрака пестливо стелиться на її тяжкі повіки і так хочеться спати!

А тут вечором сходяться гості.

— Варко, настав самовар! — каже господиня.

Самовар замалий. Треба заварювати воду пять разів. Варка мусить стояти годину та чекати, аж усі випють чай.

— Варко, бігай до крамниці й купи три пляшки пива!

Зривається з місця. Біжить скоро, щоби прогнати дрімку.

— Скоч за горівкою, Варко, де копійка? Варко, приправ оселедця!

І так безупину. Варка це, Варка те; Варко, дай це, Варко, дай те!

Нарешті! Гості пішли собі. Гасять світло. Господарі йдуть спати.

— Приспи дитину! — чути останній приказ.

За запічком цвірінькає цвіркун. Зелена пляма на стелі; довгі тіни від пеленок заглянули їй у вічі.

— Ой ходить сон коло вікон... — мимрить Варка.

Дитина верещить під небеса. І крізь напів примкнені очи Варка знову бачить ґостинець. Болото. Людей з клунками. Небіщика Єфима. Все бачить, усе розуміє, лише не може зрозуміти, що це хапає її за руки, охоплює все її тіло, душить її та не дає відітхнути. Хоче вирватися, дарма... невидима сила мучить, виснажує. Останньою напругою волі старається зрозуміти, що це... Нараз думка розяснюється. Вже зрозуміла! Чує крик, той крик не дає їй жити.

Усміхається... Яке воно дивне, що щойно тепер зрозуміла, що це таке. Зелена пляма, тіні, цвіркун за запічком також наче усміхаються й кажуть: яке це дивне!

Несамовита сила штовхає її перед себе. Встає та з усміхом похожає по хаті. На думку, що за хвилину позбудеться того, що паралїжує їй руки й ноги, дивне вдоволення пробігає всією її істотою... Вбити її... вбити, а потім спати, заснути!

Варка усміхається, прижмурює блудні очи, підкрадається до колиски та схиляється над дитиною. Минає хвилина, довга наче вічність. Варка душить дитину. Всміхнена, щаслива на думку про недалекий сон... Кладеться на долівку й за хвильку спить уже наче мертва...

Суддя (до злодія): Вас приловили на горячому вчинку. Що можете сказати на своє оправдання?

Злодій: Пане судде, я щойно початкуючий. Як я вже наберу практики, то воно зі мною не могтиме так легко приключитися!

НА ТЕМИ ДНЯ.

НАРІД ЗМУЧИВСЯ.

Лиаль і Бріян верталися з Берліна. Тисячі Німців, Бельгійців і Французів витали їх як апостолів мира. Колиб вони в цей час появилися в інших країнах, їх таксамо й там витали би з ентузіязмом.

Це тому, що всі народи, а особливо широкі маси працюючого люду, змучені страшною війною, змучені повоєнними злиднями. Голод зазирає майже в кожду хату німецького робітника. В щасливіших обставинах знаходяться Бельгійці й Французи, але й їх усі симпатії по стороні мира, братерства й співпраці всіх народів.

Чи не виразна це й повчаюча лекція для ріжних „ґурапатріотів“, що, „оберігаючи свої інтереси“, сіють скрізь роздори й ненависть, що ведуть війну на економічному ґрунті, яка бє в першу чергу свої народні маси? Нарід змучився й бажає спокою й нормальних умов життя.

МАНДЖУРСЬКИЙ СЕПАРАТИЗМ.

У Китаю точиться завжди вперта й крівава міжусобна війна. З боку здається, що причини цієї війни лежать в амбіціях окремих ґенералів. Та на ділі в основі її лежить велика національна й навіть расова ріжнородність населення Китаю. Таксамо й економічні інтереси одних провінцій часто противлежні інтересам інших провінцій.

Тепер у Манджурії почали організуватися правительства окремих частин її, що зривають з Китаєм. Цей процес цілком природний, який лише довгими сотками років штучно утримувався в Китаю. Манджурці расово відмінні від Китайців, які їх колись завоювали. Тепер вони хочуть привернути собі старі свої права самостійної держави Манджурців.

ІСТОРИЧНО - ЗАКОНОМІРНИЙ ШЛЯХ.

Звичайно, вороги цього руху будуть говорити й про „японські єни“, таксамо як вороги української державности говорять про „німецькі марки“. Та це все дурниці. Ми є свідками того, як у страшних муках умирає велика централістична китайська держава, що тисячі років була „Небесною Імперією“, заснованою на руїнах інших держав та народів.

Таким шляхом ішов Рим, Візантія, Асирія, Персія та інші, в свій час великі держави, гнобительки чужих народів. За ними в наші часи пішла Австро-Угорщина. На тому шляху стоїть Росія, Китай і навіть Великобританія. Розвал імперіялістичних держав, — це неминучий шлях до свободи пригноблених народів. Це невмолимий закон історії, й справа тут не в амбіціях осіб, чи чужих впливів.

„СЕЙФТІ ФИРСТ“.

Такий напис найчастіше подибуємо скрізь в Америці. „Обережність передовсім!“ — маячить на залізницях, на вулицях, на трамваях, у фабриках, на будовах і т. п. Здається, що ці написи дають дійсний ефект і кожен в Америці бережеться, або охороняється від нещасливих випадків.

Та досить лише розкрити якунебудь ґазету, щоби переконатися, що на ділі зовсім не так. Кождого дня трапляються сотками, а то й тисячами, нещасливі випадки на вулицях, у фабриках, при роботі в домах і т. п. Очевидно, сказати „обережність передовсім!“ ще не значить дійсно запобігти нещасливим випадкам.

Треба шукати дійсно практичних способів, щоб нарешті забезпека була не лише на написах, але й у життю. А чи хто про це подумає, як не подумають самі ті, що наражені на небезпеку, а особливо робітники при ріжних роботах?

ВИРЯЖАЛИ НА ЗАГИБІЛЬ.

Американський уряд продав серови Вилкинсови підводний човен для плавби під ледом до північного бігуна. Вирядили цей човен, давши йому імя „Навтілюс“, до Европи. Всі ще памятають, скільки мав пригод цей нещасливий човен на океані. Машини псувалися, керма ламалась, інструменти також псувалися. Нарешті від загибелі його виратував анґлійський военний корабель.

Полагодили з бідою, що було треба, й доплили до Норвеґії. Потім зробили кілька спроб плавби під ледяні гори півночі. Знову все щось псувалося в човні. Здавалося, що він уже загинув, але якимсь чудом уратувався. Тепер рішили втопити в морі цей „славний“ човен, щоб і сліду по нім не було. Та це треба було зробити ще в Америці, щоб не наражати відважних і цінних для науки людей на загибіль на цім старім кальоші. Що думали, коли його продавали відважним мореплавцям?

— Чому не поїдете до Воронова дати відмолодитися?

— Признаюся вам щиро, що боюся, колиб мені потім удруге прийшлося ходити до школи.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Свято Героїв.

Тов. ім. Юліяна Головінського, Організація Державного Відродження України, відділ 12 влаштувала концерт у честь поляглим Борцям і Героям УВО, який відбувся дня 27 вересня 1931 в Українській Галі під ч. 849 Н. Френклин вул. В згаданий день не було ніяких українських підприємств не тільки у Филаделфії, але навіть у Честер, Вилмингтон і Трентоні, що дало змогу бути на святі й Українцям з околиць.

В українських церквах згаданих громад відправлено панахиди за поляглих борців УВО. Вечером зійшлася велика сила народу на саме свято, бо простора галя була битком заповнена, а богато людей змушені були стояти задля браку місць.

Піднеслася куртина і на сцені світять прибрані у віночки живих квітів два дорогі лиця образів: героя Юліяна Головінського і геройки мучениці Ольги Басарабової, — поляглих борців і членів УВО. Над ними на куртині великий напис: „Слава Борцям за Волю України!“ На сцені рядочком, мов живий квіт, кругом могили стоїть хор ім. А. Кошиця, ввесь в народних строях, а поміж прибраними образами стає п. Теодор Свистун, енерґійний голова відділу О. Д. В. У., і виголошує вступне слово. Каже, що ми зібралися тут нині, щоби віддати честь тим героям, що впали в боротьбі підпольній, не випустивши зброї з рук навіть тоді, коли вже загашено велику війну, і що їх ніхто не ховав з панахидами та плачами і співами, та що на їх могилах ніхто не садив цвітів, ані не говорив промов прощальних. Ми зібралися тут, говорив п. Свистун, на отсе перше того роду свято неначе кругом могил наших героїв, щоби віддати їм належну честь, а самим загартуватися до дальшої невсипущої праці і допомоги тим, що ще осталися в живих і далі ведуть підпольну боротьбу проти окупантів України.

По цім підноситься рука діріґента о. Івана Савчука і ллеться мельодійна пісня „Огні горять“ — вишколеного хору ім. Кошиця, а за цею піснею, по грімких оплесках, котиться арія стрілецької пісні „Іхав стрілець“, М. Гайворонського. Сльози витискалися з очей і немов бачилося того стрільця з крісом у руках і прощальними словами: „Прощай, прощай, я йду в чужу сторононьку“. По хорови виходить молода сопраністка, пані Марія Дяків з Трентону, і при акомпаніяменті пані К. Дубас співає і чарує присутних своїм милим голосом в піснях: „Родимий краю“, „Кажуть люде, щом щасливва“, — а, на заклик публики, ще одною веселою пісенькою.

Д-р Володнмир Ґалан, котрий служив з пок. Головінським в одній бриґаді, передав памятні, цінні моменти з життя поляглого героя Ю. Головінського, як команданта бриґади і сотника У. Г. А., його тактовність і відвагу. А далі згадав теж про участь пок. Ю. Головінського в революційній акції.

Тепер знов виступив хор під батутою о. Савчука з піснями „Зажурились Галичанки“ — „Ой дівчина Уляна“ і „Гандзя“. Всі три пісні вийшли дуже гарно і видно тут умілу руку діріґента, працьовитого о. І. Савчука, та послух і дисципліну щиро трудячихся членів хору.

За цим віддеклямував п. Степан Мусійчук свій власний вірш, уложений спеціяльно на це свято: „Борцям Української Національної Революції УВО“, за який дістав бурю оплесків.

Святочну промову виголосив д-р Лука Мишуга, Він висвітлив присутнім вартість геройських чинів Вітовських, Головінських, Басарабових і багато інших. Говорив теж про героїв постійної тяжкої народної праці, тих, що держать характерно десятками літ народні позиції, на яких їх нарід поставив.

Д-р Мишуга підчеркнув потребу переродження духа нації, революції в головах і серцях, а тоді буде успішний той революційний переворот, який має скинути вороже ярмо й принести нам волю.

Професор Ф. Дубас відіграв на скрипці кілька чудових композицій, чим доповнив гарну програму свята, за що дістав оплески подяки. Ще раз співала п-ні Дяків, цим разом пісні: „Ах, деж той цвіт“ і на оплески „Ой мати, мати“ і „Козака несуть“. Як попередні так і ці пісні випали прекрасно з артистичним викінченням і добрим вишколенням.

Ще виступив п. С. Мусійчук і відчитав власний вірш „На вічну память Ю. Головінському“ (друкований у „Свободі“ з 9. грудня 1930 р.), з чуттям із зрозумінням, а хор закінчив програму святочного вечора національним гимном „Ще не вмерла“.

Треба згадати, що перед закінченням програми концерту, на поклик п. Т. Свистуна, зложили присутні добровільними датками досить гарну суму, з чого звіт здасть сам заряд О. Д. В. У.

З новими силами і піднесенням на дусі розійшлися громадяни домів, щоб іти вказівками слів і настрою взятих глибоко до серця і стояти витревало на пості народної праці і боротьби за наше визволення.

Гість.

До стріткари вскакує вояк і при цьому наступив на ногу воякові Армії Спасення. Каже до нього: „Перепрошую, товаришу!“ На це той з Армії Спасення: „Я не ваш товариш, я вояк небес!“ — „О, то не добре, — відповідає вояк — бо ви маєте дуже далеко до касарні!“

Д-р А. Т. Кібзей.

ДЕЩО З МЕДИЦИНИ

(31)

Дуже небезпечною є комплікація шкарлятини, коли вона прибере форму анґіни, що знаменується боляками і згрубіннями або некрозою. Вона тоді відразу прибирає дуже гострий вид. Т. зв. мікдалки в горлі та язик недужого дуже напухають і виділяють гній. Боляки поширюються скоро і кидаются навіть на железн і на легені. Язик може пукнути. Наступає гостре запалення горла, запалення легенів; горячка підноситься від 104° до 106° Фаренгайта; недужий скоро худне, паде на силах і вмирає звичайно на удар серця в другім або в третім тижні недуги. В лекших випадках виздоровіння приходить дуже поволи. Така недуга лишає по собі погані знаки, особливо коло уст, що нагадує неначе сифіліс.

Лікування шкарлятини.

Шкарлятина є того рода недугою, що вимагає дуже пильного, постійного й обережного лікування лікарем, бо годі наперед передбачити, які комплікації вона може викликати за собою.

Але побіч лікарської опіки треба взагалі удержувати як найдокладнішу гіґієну. Хорого треба цілком відокремити від здорових людей, а доглядачі хорого повинні дезинфекціонувати (стерилізувати) свої руки. В кімнаті, де лежить хорий, не повинно бути ніяких килимів на підлозі; температура кімнати повинна бути рівномірна, не понад 60° Фаренгайта; повітря сухе, свіже; одіння хорого легке. На горячку холодні оклади на голову і змивання тіла водою з оцтом. Їжа хорого повинна бути легка: молоко, яєшниця і т. п. А коли горячка спаде, можна давати хорому їсти хліб з маслом, молочні страви, овочі, а по тижнях вже й варену рибу й інші поживні страви. До пиття в часі недуги давати переварену воду, лімонаду або содову воду і т. п. Недужий повинен постійно лежати в ліжку, хіба, що через більше як тиждень не було в нього горячки; тоді може й сидіти. А зрештою аж по трох тижнях від початку недуги вільно йому встати з постелі, а пізніше й на двір виходити, але зберігатися від простуди. Зрештою недугу лікує лікар відповідно до її проявів. Шкарлятина є найбільш небезпечна тоді, коли вона получена з дифтерією, або коли появляться ріжні боляки в горлі. В тих випадках тільки лікар може успішно лікувати недугу, подібно як і інші комплікації, приміром запалення легенів, шкарлятинний ревматизм, недомагання серця і т. п.

По виздоровінню недужого треба перевести докладну дезинфекцію всіх річей і предметів, що мали якийнебудь звязок з недужим. Кімнату, де лежав хорий, треба докладно вичистити і викадити сіркою або формаліною; меблі і підлогу добре вимити карболевою водою. Постіль і одіння недужого також добре виварити.

В найновіщих часах при лікуванню шкарлятини защеплюють хорому відповідну сироватку, подібно як проти дифтерії. Лік цей, хоч ще новий, показався досить успішним та скорочує цілий перебіг недуги.

IV. Кір (одра). (Morbilli).

Кір або одра є дуже заразлива недуга, якої причина, а радше паразит, є невідома, а яка знаменується горячкою і висипкою по шкірі та катаром горішньої части віддихових проводів.

Кір може бути або повседневною, себто звичайною, або епідемічною недугою і панує звичайно в грудні і червні. Хоріють на кір звичайно діти, але й старші можуть занепасти на цю недугу, коли замолоду на неї не хоріли. Хто раз на кір нездужав, той майже ніколи другий раз на кір не занепадає. Заразитись можна кором через якийнебудь звязок з особою, недужою на кір, а можливо також через її одіння та через треті особи, що були в звязку з хорим. Ніколи через молоко або воду. Особливо заразливий є кір через катар, що на самім початку атакує ніс, горло та дишницю хорої особи і очевидно в часі висипки аж до часу її цілковитого зникнення.

Прояви недуги. Кір загніжджується в чоловіці на протягу 9—14 днів від хвилі зараження, але часом аж до 3 тижнів.

Перший період недуги проявляється гострим катаром носа. Дитина зачинає хлипати, кашляти, непокоїтись. Очі і повіки червоніють, горячка підноситься звичайно до 102° Фаренгайта. Голос у дитини храпливий; вона хоче пити багато води.

Другого або третого дня лице дитини запухає; вона дістає гостру хрипку і зачинають показуватися на яснах т. зв. пятна Коплика, себто малесенькі білі прищики, окружені червоною обвідкою. Їх може бути багато, але вони скоро зникають.

(Дальше буде)

Посередник подруж: Ця жінка має пятьдесять тисяч долярів. Як спеціяльну добру її прикмету мушу згадати, що вона дуже ощадна.

— То ви називаєте це доброю прикметою?! Щож тоді мені з її пятьдесять тисяч?

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

В. ІСТОН, ПА.

На Рідну Школу.

Гром. П. Підгірний переслав через Обєднання 12 дол. на Рідну Школу. Співацьке Товариство „Боян" дало 10 долярів, М. Підгайний і М. Колодруб дали по 1 долярови.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З прогульки на Рідний Край.

Заходами Товариства „Дністер", від. 361 У. Н. Союза, і Українського Демократичного Клюбу в Ню Йорку відбулася прогулька пароплавом по Гудсоні, з якої чистий дохід, у сумі $169.55, переслано до Обєднання з призначенням на допомогу Рідному Краєви.

Додамо, що наш промисловець, гром. Платон Стасюк, приготовив на цю прогульку перекуски цілком даремно з завваженням, що дохід з розпродажі має піти на гуманітарні цілі.

Жертву призначено на такі цілі: інваліди $69.55, а по $50 на Народну Лічницю у Львові і на сироти.

Управа Тов. „Дністер" і Укр. Демокр. Клюбу.

—o—

КЛІВЛЕНД, О.

На інвалідів.

Гром. А. Когут переслав через Обєднання на інвалідів 5 долярів збірки. Гроші пожертвували: Юлія Нечипор 2 дол., А. Когут 2 дол. і П. Болеста 1 дол.

—o—

АМСТЕРДАМ, Н. Й.

На Рідну Школу.

Гром. В. Михалюк переслав через Обєднання на Рідну Школу 19 дол. 75 цнт. Гроші ці прийшли зі шкільного пікніку.

—o—

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

Народний податок.

Гром. М. Пігура переслав до Обєднання 26 дол. народнього податку від членів Братства св. Івана Хрестителя, від. 270 У. Н. Союза. Це податок за липень і серпень 1931 р.

—o—

МАНЧЕСТЕР, Н. Г.

На пресовий фонд „Сурми".

Гром. П. Кухар переслав через Обєднання 14 дол. 35 цнт. на пресовий фонд „Сурми". З розпродажі „Сурми" прийшло 13 дол. 35 ц., і 1 дол. пожертва П. Кухара.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ТАРЗАНІВ СИН.

(53)

Післанці Ковуда, як звичайно дикуни, любили похвалитися своїм завданням перед іншими дикунами. Вони розказали, що мають доручення повідомити шейка про дівчину, яка є в полоні у Ковуда. Це стало відоме Янсенови і його товаришеви. Вони рішили не допустити післанців до шейка. Післанці ще не встигли відійти далеко від табору Шведів, як останній з них повалився від кулі Янсена.

За кілька днів Шведи дійшли до селища Ковуда. Вони виробили плян, як уратувати білу дівчину з рук дикунів. Не знали вони, хто вона, але знали страшний характер шейка та його звіряче поведення з людьми. Отож вони не хотіли допустити, щоб у руки шейка попалася дівчина. Вони рішили зробити вигляд, що нічого не знають про дівчину й навіть виявити здивування тим, що натрапили на селище Ковуда.

Як рішили, так і зробили. В розмовах з Ковудом вони нібі між іншим так собі побіжно згадали, що шейк уже вмер. Це здивувало Ковуда. „Як умер!?" — запитав дикун. — „Та хіба ти не знаєш, що вже кілька днів, як він помер!?" — відповіли Шведи. Ковуд задумався. Тепер пропала його надія на викуп шейком дівчини. Вона вже не має вартости для нього, хіба лише що може пригодитися, щоб зїсти її на святі дикунів.

„А може ці білі люди куплять її", — подумав Ковуд. „Адже з ними нема білої жінки". Рішив запропонувати її купити Шведам. „Я знаю, де є біла жінка. Може купите?" — сказав Ковуд. „Нащо нам возитися зі старою жінкою в джунглях". „Ні, вона не стара. Це молода дівчина", завважив Ковуд. „Ходіть зі мною, я покажу вам її", кликав Шведів Ковуд. Янсен і Мальбін переглянулися з вдоволенням. Їх плян удався.